

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานผลการประชุมประจำปี ๒๕๖๘ ของ สศช.

เรื่อง “ยกเครื่องโครงสร้างประเทศไทย Thailand's Institutional Reform”

๑. ศักยภาพของประเทศไทย

ประเทศไทยมีศักยภาพที่โดดเด่นในการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาค ด้วยทำเลที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ฐานอุตสาหกรรมที่สั่งสมมายาวนาน และทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ศักยภาพเหล่านี้สามารถผลักดันให้ไทยเป็นประเทศรายได้สูงที่มีเศรษฐกิจแข็งแกร่งและสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้

๒. สภาพปัญหาของประเทศ

๒.๑ ผลการพัฒนาใน ๒ ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ผลการพัฒนาของประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่า เศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่ช่วงแผนฯ ๑๐ เป็นต้นมา มีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยแต่ละช่วงแผนฯ ต่ำกว่าร้อยละ ๕ โดยขยายตัวต่ำที่สุดที่ร้อยละ ๑.๔ ในช่วงแผนฯ ๑๒ อันเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ แม้ว่าในช่วง ๒ ปีแรกของแผนฯ ๑๓ อัตราการขยายตัวฟื้นขึ้นมาอยู่ที่เฉลี่ยร้อยละ ๒.๓ แต่อันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยในปี ๒๕๖๘ ลดลงจากปีก่อนหน้า มาอยู่ที่อันดับที่ ๓๐ อีกทั้งความเหลื่อมล้ำมีความรุนแรงมากขึ้น สะท้อนจากความแตกต่างระหว่างรายได้ของประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำที่สุดร้อยละ ๑๐ และประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงที่สุดร้อยละ ๑๐ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยในปี ๒๕๖๖ กลุ่มประชากรร้อยละ ๑๐ ที่รวยที่สุดมีรายได้ต่อหัว ๓๖,๗๐๖ บาท/เดือน ขณะที่ประชากรที่จนที่สุดมีรายได้ ๒,๖๓๕ บาท/เดือน

๒.๒ ปัญหาเชิงโครงสร้างและกลไกเชิงสถาบันที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของประเทศไทย ประกอบด้วย ๕ ประเด็น ได้แก่ (๑) ปัญหาด้านกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และขั้นตอนทางราชการที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ (๒) การทุจริตและคอร์รัปชันที่ส่งผลกระทบต่อความลงใจและความเชื่อมั่นของนักลงทุน (๓) หลักนิติธรรมที่ถดถอย โดยดัชนีหลักนิติธรรมของไทยอยู่ในระดับต่ำและมีแนวโน้มลดลง บั่นทอนความเชื่อมั่น ลดความสามารถในการแข่งขันและขยายช่องว่างความเหลื่อมล้ำ (๔) ดัชนีประชาธิปไตยยังอยู่ในระดับที่ต้องมีการพัฒนา เป็นผลมาจากปัญหาประสิทธิภาพและความโปร่งใสในระบบบริหาร และการยอมรับความหลากหลายทางความคิด และ (๕) ภาครัฐของไทยมีขนาดใหญ่ แต่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารงาน

๓. ข้อเสนอทางออกประเทศไทย หลักคิดในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง

๓.๑ หลักคิดในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง (D-A-R-E to Reform) ประกอบด้วย D – Determination ความมุ่งมั่น และตั้งใจในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม A – Action Together สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการผลักดันให้เกิดเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว R – Redesign Innovation การออกแบบนวัตกรรมเชิงสถาบัน และกติกาใหม่ เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และ E – Emergency Mindset การปรับมุมมองต่อปัญหาเชิงโครงสร้างและกลไกเชิงสถาบัน ที่ต้องให้ความสำคัญเร่งด่วน

๓.๒ การปฏิรูปโครงสร้างประเทศให้เกิดหลักนิติธรรม ต้องทำให้นิติธรรมเป็นวาระแห่งชาติ เชื่อมกลไกสามเสาหลัก ได้แก่ นิติธรรม ธรรมาภิบาล และประชาธิปไตย ให้ทำงานร่วมกันได้ และปลูกฝังการเรียนรู้

ความเป็นพลเมือง (Civic Education) ให้กับประชาชน และมี ๕ วาระเร่งด่วนที่ต้องจัดการ ประกอบด้วย (๑) การจำกัดอำนาจรัฐ ให้อยู่ภายใต้กติกาและกลไกตรวจสอบที่เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากประชาชน (๒) การต้านคอร์รัปชัน ออกแบบระบบให้โปร่งใส ตรวจสอบได้ตั้งแต่ต้น (Integrity by Design) เพื่อลดโอกาสทุจริต (๓) การสร้างรัฐบาลโปร่งใส-เปิดเผยข้อมูล ใช้เทคโนโลยีสร้างแพลตฟอร์มให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ได้อย่างแท้จริง (๔) การปฏิรูปกฎระเบียบ/กฎหมายและการบังคับใช้ให้ทันสมัย ลดความซ้ำซ้อน และเป็นธรรม โดยใช้แนวคิด Regulatory Guillotine และ (๕) การปรับกระบวนการยุติธรรมให้โปร่งใส มีมาตรฐานและตรวจสอบได้ ครอบคลุมทุกขั้นตอน และเปิดโอกาสในการฟื้นฟูผู้กระทำผิด

๓.๓ การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ มีประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ ดังนี้ (๑) จัดการปัญหา คอร์รัปชัน เปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจากลักษณะกินรวบ (Extractive) ไปสู่การกระจายผลประโยชน์ และสร้างความไว้วางใจ (๒) จำกัดบทบาทรัฐ ควรเน้นบทบาทเป็นผู้กำหนดนโยบาย (Policy Maker) และ ผู้กำกับดูแล (Regulator) ไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ (Operator) โดยเฉพาะในเรื่องที่เอกชนทำได้ดีกว่า (๓) ยกเลิก กฎหมาย/กฎเกณฑ์ที่ล้าสมัย โดยเฉพาะกฎหมายที่ออกก่อนปี ๒๕๐๐ และควรปฏิรูปกระบวนการปฏิรูป กฎหมาย โดยให้มีกลไกที่ผู้ที่ได้รับผลกระทบเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางกฎหมาย (๔) ออกแบบกระบวนการทำงานใหม่แบบครบวงจร เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง (๕) กระจายอำนาจ ไปสู่ระดับท้องถิ่น ลดความซ้ำซ้อนของหน่วยงานส่วนกลาง (๖) สร้างวัฒนธรรมที่กล้ารับความเสี่ยงและ บริหารจัดการความเสี่ยง โดยระดับความเสี่ยง (Risk) และรางวัล (Rewards) ที่ได้รับต้องสอดคล้องกัน (๗) สร้างภูมิคุ้มกันทางการคลัง โดยการลดขนาดของภาครัฐ และการจัดการทรัพย์สินของภาครัฐ และ (๘) ผลักดันการทำ Digital Transformation อย่างจริงจัง โดยการปรับโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลทั้ง ระบบราชการ (Whole Government) เพื่อรองรับ AI Open Data

๓.๔ การแก้ไขปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจไทย มุ่งสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างภาคเอกชน ภาคการเงิน และภาครัฐ ผ่านแพลตฟอร์ม “REINVENT THAILAND” โดยมีหลักคิด ประกอบด้วย (๑) สร้างการมี ส่วนร่วมโดยทุกภาคส่วนในสังคม (Whole Society Approach) ทั้งภาครัฐ ภาคการเงิน ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน (๒) สร้างทางเลือกอื่นสำหรับแก้ปัญหา (Alternate Process) โดยใช้วิธีคิดที่ต่างไปจาก วิธีการแบบเดิม ซึ่งอาจทำไปพร้อมกับวิธีเดิมก็ได้ และ (๓) ออกแบบกลไกให้ “คนดีได้ดี” (Right Incentive) หรือมีเงื่อนไขให้คนต้องอยู่ใน “ระบบ” จึงจะได้รับการช่วยเหลือ ทั้งนี้การ Reinvent Thailand ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ต้องเร่งแก้ปัญหาหนี้และการเข้าถึงสินเชื่อให้กับภาคประชาชน เช่น จัดตั้ง Joint-Venture Asset Management (JV-AMC) บริหารหนี้เสียช่วยเหลือหนี้ผ่นลดลง พัฒนา National Credit Score และ Central Fraud Registry เพื่อขยายการเข้าถึงสินเชื่อและป้องกันภัยด้านการเงิน สร้างความเข้มแข็งให้ SME เช่น นำโมเดล “ดอกไม้กับแมลง” และ “พี่ช่วยน้อง” ให้บริษัทใหญ่หนุน SME ผ่านระบบจุดใจทางภาษีและกองทุน ESG มาใช้ ขณะที่ภาครัฐและระบบราชการต้องยกระดับการ จัดซื้อจัดจ้างให้เป็นกลไกกระจายรายจ่ายของรัฐสู่ภาคเอกชน เช่น สนับสนุน Local content และ BCG Economy เพื่อเสริมศักยภาพการเติบโตระยะยาว สร้างระบบ e-Government Procurement ที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม โปร่งใส และใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ